

A vidéki élet és a vidéki társadalom Magyarországon

Eger, 2014. augusztus 28–30.

A társadalom térbelisége, ennek a sajátosságai, jellemzői hosszabb ideje foglalkoztatják társadalomtudományok művelőit. Magyarországon ezeket a kérdéseket elsősorban a társadalomföldrajz, a néprajz és a szociológia elemezte, a történeti megközelítések ritkábbak és viszonylag szűk körűek voltak. Konferenciánk a vidékiség és a térbeliség középpontba állításával a témakör történeti kutatásának támogatása mellett az interdiszciplináris elemzéseknek is teret kíván biztosítani.

A „vidék” kifejezésnek sajátos tartalma van a magyarországi közbeszédben: míg más nyelvekben és társadalmakban legtöbbször a falusi, rurális területet és társadalmat jelöli, addig a magyar köznyelv gyakran a „nem Budapest” értelmében használja. Európa nyugati felén az iparosodás és urbanizáció előrehaladása óta a vidék problémája elsősorban azt jelenti, hogy miként lehet megmenteni a vidéki életforma maradványait. Ezzel szemben Magyarországon a vidék a legutóbbi időkig sokkal inkább az elmaradottság, de legalábbis a hátrányos helyzet szinonimájaként funkcionált, s nem a megőrzése, hanem az átalakítása jelent meg társadalmi feladatoként. Ez a sajátosság több szempontból kijelöli a konferencia témáját is, mely így magában foglalja nem csak a falusi, hanem a kisvárosi társadalmak történeti jellemzőinek elemzését is.

Magyarországon a vidéket nem csupán földrajzi helyzete és sajátos szokásai, de településképe, - népi - építésze is megkülönböztette a várostól. A vidéki településképe kutatási tárgy és forrásanyag is egyben. Kutatási tárgy, mivel a népi építészet kodifikációja, szabadtéri múzeumba helyezése, védelme, újrafogalmazása stb., reprezentálja a vidékről, a faluról, a parasztságról, nem egy esetben a nemzetről és a társadalomról folyó makroszintű vitákat. Hasonlóan izgalmas téma a kodifikált népi építészet felbomlását kísérő értelmiségi reakció, amely a 20. század közepén a „népies” típuservektől a sátortetős kockaházak tömeges elterjedéséig ívelt. De a jelenből közelítve a vidék településképe forrásanyag is, amely őrzi a térben strukturálódó építészeti elemek, társadalmi gyakorlatok és idősíkok korszakonként újraértelmezett kontextusát (örökséghelyzetét), benne a történeti réteggé vált népi építészet kulturális pozícionálásával.

A vidéki életet, vidéki társadalmat egyrészt a falu-város, másrészt a vidék-főváros viszonyrendszerben kívánjuk megközelíteni, másrészt a területi egyenlőtlenségek, a társadalom-átalakítási, modernizációs törekvések, vidékfejlesztési politikák és következményeik problematikáját szeretnénk vizsgálni. Az életmód-történeti megközelítéseket szintén ezek tükrében várnánk.

A téma elemzése szempontjából fontos, hogy a társadalomra irányuló vizsgálatok a falu-város, vidék-főváros különbségeire, hasonlóságaira – is – koncentráljanak a vidék szempontjából (a demográfiai sajátosságok, foglalkozásszerkezet tehát a várossal, vagy fővárossal való összevetésben); azt is kérjük, hogy a városba/fővárosba irányuló migráció, az ingázás, vagy a városból faluba költözés problematikáját vizsgálják. Szintén elemzendő kérdéskör az átalakuló

falú, kisváros társadalmi problémáinak, társadalmi sajátosságainak a vizsgálata egy nagyobb modernizációs kísérlet, a vidék átalakítására, az elmaradottság leküzdésére irányuló politikai program, akció hatásainak feltárása. A jobbágyfelszabadítás, az iparosítás/iparosodás, a földosztások, a kollektivizálás mind ide érhető, és ezeknek a vidéki társadalomra gyakorolt hatásáról is várnánk elemzéseket. A vidéki életmód, vagy a vidék, mint a pihenés terepe, a vidéki élet emlékezete- illetve reprezentációja szintén a fentiek alapján, város-vidék, főváros-vidék viszonyrendszerében is értelmezendő.

A fentiek alapján a falu-város-főváros viszonyrendszere és a kapcsolatok története, illetve a vidékfejlesztési politikák és következményeik, a vidék elmaradottságának kérdései több elemzési szinten (országos, regionális, lokális), illetve társadalmi, demográfiai, gazdasági és életmód-, mentalitás-, vagy kultúrtörténeti megközelítésben kerülhetnének megtárgyalásra.

A konferencián plenáris ülések és szekcióülések során vizsgáljuk a magyarországi vidéki élet és vidéki társadalom átalakulását az késő középkortól napjainkig. A komplex, interdiszciplináris – történeti, statisztikai, demográfia, szociológiai, antropológiai, geográfiai – megközelítések jegyében az egyes témák, témakörök vizsgálata mellett fontosnak tartjuk a különböző források, forrástípusok, feldolgozásának elméleti és módszertani kérdéseit, valamint a fogalmi problémák tárgyalását is. Ezen túlmenően kiemelt szerepet szánunk a vidéki élet életmód-történeti elemzésének, a társadalomszerveződés kérdéskörének, továbbá a városi- és falusi társadalmak tagoltságának, a vidékiség megéleltörténetének, a vidéknek, mint a pihenés, üdülés helyének.

A szekcióülések témakörei:

- I. A vidékiség kutatásának forrásai és módszerei a levéltártól a statisztikán át a szociológiai elemzésig
- II. A vidéki élet emlékezete, a vidéki társadalom képei az írott, nyomtatott és audiovizuális történeti forrásokban
- III. A területi egyenlőtlenségek történeti beágyazottságai, vidékfejlesztési politikák és következményeik
- IV. Az átalakuló vidéki társadalom - demográfiai mintázatok és társadalomszerkezeti változások
- V. A vidék, mint a pihenés tere
- VI. Falu-város vidék és főváros, kapcsolati hálók/viszonyok és a területi mobilitás
- VII. Határátlépők - változások és konfliktusok a vidéki gazdaságban
- VIII. Falusi élet - városi élet: a mindennapi élet változásai vidéken
- IX. Vidéki épített környezet - falusi lakhatás - településszerkezet

A konferenciára a felhíváshoz csatolt űrlap kitöltésével és **elektronikus** visszaküldésével lehet jelentkezni. A jelentkezésnek elengedhetetlen része a 2000/2500 leütés terjedelmű rezümé és a vonatkozó szekció megnevezése. A jelentkezési lapokat várjuk a **hajnaltitkar@gmail.com** e-mail címre **2014. június 15-ig**.

Jelentkezési lap

A kitöltött jelentkezési lap és a tervezett előadás összefoglalójának a 2014. június 15-i határidőre való elküldésével a hajnaltitkar@gmail.com e-mail címre előadóként jelentkezem a Hajnal István Kör 2014. évi augusztusi konferenciájára:

<i>Név*</i>	
<i>Munkahely*</i>	
<i>Beosztás</i>	
<i>Levelezési cím</i>	
<i>E-mail cím*</i>	
<i>Telefonszám</i>	
<i>Az előadás tervezett címe*</i>	
<i>Az előadás a következő szekcióhoz csatlakozik elsődlegesen*</i>	
<i>Az előadás része lehetne ennek a szekció(n)ak is</i>	

(A csillaggal megjelölt mezők kitöltése feltétlenül szükséges.)